

Summaria Europensia 3/2012

Seoses viimaste aastate põllumajandusturgudel toimuvate arengutega ja keskkonnatingumuste ning ühiskonna ootuste muutumisega, on tekkinud vajadus Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) ühtlustamise ja lihtsustamise, siseturgude vähema reguleerituse, põllumajandustoetuste maksmise suurema põhjendatuse ning keskkonnasäästlikuma põllumajanduse järele. Selle tagamiseks käisid paralleelselt kaks protsessi: ÜPP ajakohastamine ehk "tervisekontroll" (mis praeguseks on jõudnud lõpule) ning põllumajanduspoliitika kaugemat tulevikku puudutavate väljakutsete arutelu.

(Allikas: EV Põllumajandusministeerium http://www.agri.ee/YPP_tulevik/)

Koostanud Anu Nestor

Ettepanekud ja tagasiside elik@nlib.ee

Märksõnad: Ühine põllumajanduspoliitika, ühise põllumajanduspoliitika "tervisekontroll" ("health check"), ühine turg, konkurentsieeskirjad, Euroopa turukorraldus, põllumajanduspoliitika reformimine, otsetoetused (Single Farm Payment)

Olulisemad tähised Ühise põllumajanduspoliitika arengus:

1962 kehtestatakse esimene ühine poliitika Euroopa ulatuses – Ühine põllumajanduspoliitika, eesmärgiga tagada mõistliku hinnaga kohalike põllumajandussaaduste tootmine ja põllumeeste sissetulekud; alustatakse ja viiakse ellu esmane eesmärkidest – toiduga kindlustatus;

1970-80 - toimub turuvajaduste ja tootmistaseme ühtlustumine;

1992 – üleminek turutoetustelt tootmise toetamisele, suurem tähelepanu toidukvaliteedile;

2000 - Ühine põllumajanduspoliitika jaguneb kahe "samba" vahel – tootmise toetamine ja maaelu areng;

2003 - otsetoetuste sisseviimine (Single Farm Payment)

2007 – Euroopa Liidu laienemine kahekordistab põllumajandusega seotud elanikkonna

2011 – uue reformi eesmärk tugevdada majanduslikku ja ökoloogilist konkurentsi

Tegevused aastani 2014:

<http://www.arc2020.eu/front/key-dates/>

Nimestik sisaldab valiku Rahvusraamatukogus ja teistes Eesti raamatukogudes leiduvaid Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika reformi käsitlevaid vaba juurdepääsuga väljaandeid, võrguteavikuid, internetiallikaid. Lisatud on ka viited piiratud juurdepääsuga väljaannetele ja artiklitele (vajadusel tellitavad teistest organisatsioonidest). Valitud väljaannete ajaline piirang: 2007 – kuni august 2012.

Sisukord :

1. Refereeringud.....	3
2. Euroopa Liidu institutsioonide materjalid.....	7
2.1. Euroopa Komisjon.....	7
2.2 Euroopa Parlament.....	7
2.3. Euroopa Liidu Nõukogu.....	8
3. Ühine põllumajanduspoliitika Eestis.....	8
3.1 Dokumendid aastani 2013. a.....	8
3.2 Ühise Põllumajanduspoliitika reform Eestis.....	8
4. Raamatuviited:.....	9
4. 1. Euroopa Liidu väljaannete talituse teavikud:.....	9
5. Artikliviiteid.....	10
5.1. Artikleid teadusajakirjades.....	10
5.2. Artikleid Eesti väljaannetest.....	12
6. Võrguväljaanded.....	14
7. Internetiallikaid.....	15

1. Refereeringud

ÜHISE PÕLLUMAJANDUSPOLIITIKA KUJUNEMISEST JA TULEVIKUST

Alison Burrell

The CAP: Looking Back, Looking Ahead

European Integration (May 2009) no. 3, p. 271-289.

Ühine põllumajanduspoliitika (ÜPP) kujunes 1957. aastal sõlmitud Rooma lepingute tulemusena, jäädes järgneva 25 aasta jooksul suures osas muutumatuks. Algset poliitikat iseloomustasid kõrged siseturu hinnad, sekkumine turgude tegevusse ja piiride kaitse. Kõiki põllumajandustoetusi rahastati otse Euroopa Liidu (EL) eelarvest. Hindu puudutavad otsused võeti igal aastal vastu kontekstis, mis oli lahus makroökonomilistest ja maailmaturu trendidest. Kulutused ÜPPile kujutasid endast kompromissi ELi sisemiste poliitiliste eesmärkide ja liikmesriikide strateegiliste huvide vahel. Tulemuseks kõrged hinnad ja pidevalt kasvavad kulutused, sest riigid seisisid oma tootjate tulude suurendamise eest.

Surve muutusteks tuli esiteks Delors'i komisjoni (1985-1994) poolt sõnastatud lõimumise eesmärkidest ja algatatud projektidest, mis lõpetasid põllumajandussektori staatuse peamise ELi eelarvest osasaajana. Teiseks hakkas tootmise kasv eelarvet pingestama. Kolmandaks vähendas ühenduse laienemine põllumajandusliku tootmise homogeensust ELis: kolm Põhjala riiki, kes ühinesid 70ndate algul, olid tugevalt orienteeritud vabakaubandusele; 80ndatel liitunud Vahemere riike iseloomustas nõrga struktuuriga tehnoloogiliselt vähearenenud põllumajandussektor. Neljandaks sattus ÜPP mitmepoolsete kaubanduslääbirääkimiste Uruguay voorus partnerite rünnaku alla tariifide ja pideva dumpingu pärast. Viiendaks sai toetuste ebaõiglase jaotamine, suured ülejäägid ning intensiivsest tootmisest põhjustatud keskkonnakahju tugeva avaliku kriitika osaliseks.

MacSharry reform 1992. aastal vähendas oluliselt hinnatoetusi teraviljale ja loomali hale. Osaliselt kompenseeriti kärpeid otsetoetustega tootjatele ülesharitud maa hektari või ühe karilooma kohta. Lisaks hõlmas MacSharry reform põllumajanduse keskkonnameetmeid (agri-environmental measures) ja metsastamise meetmeid ning ennetähtaegse pensionilejäämise kava, mida EL ja liikmesriigid rahastasid koos. Sellega muudeti ÜPPi struktuuri ja pandi alus maaelu arengu poliitikale, millest sai ÜPPi nn. teine samm. 1990ndate lõpus lisati ÜPPi eesmärkide hulka toiduohutus ja toidu kvaliteet ning loomade heaolu.

1999.aastal alanud Agenda 2000 reformi eesmärgiks oli valmistada ELi ette eelseisvaks suureks laienemiseks ja see sisaldas mitmeid põllumajanduspoliitika jaoks olulisi elemente. Esiteks tugevdati teist sammast ja võeti vastu maaelu arendamist reguleeriv määrus (Nõukogu määrus (EÜ) nr 1257/1999, 17. mai 1999). Määrusega lisati ÜPPi mitmed alternatiivsed juhtimispehmed: detsentraliseerimine, partnerlus, mitmeaastaste programmide koostamine ja kaasrahastamine. Teiseks võimaldas Agenda 2000 vabatahtlikku toetuste ümbersuunamist, mis andis riikidele võimaluse suurendada nende käsutuses olevaid ressursse maaelu arendamise meetmete kasuks.

2004. aasta laienemist ettevalmistavatel läbirääkimistel toimus põhjalik arutelu teemal, kas liituvad riigid on põllumajanduse otsetoetusteks abikõlblikud. Esialgu kavatses komisjon

toetuste andmisest keelduda. Põhjastena teadmatus, kuivõrd pingestab see ELi eelarvet; administratiivne surve riikidele, kus on palju väikseid põllumajandusettevõtteid ja kartus, et suured rahasüstid nendele riikidele, kus põllumajandussektoris on hõivatud palju inimesi, ei soosi sektori ümberstruktureerimist. Poliitiliste kaalutluste ajal otsustati, et 10 uut liikmesriiki saavad siiski samu otsetoetusi, mis EL-15 riigid, kuid toetuste kava rakendatakse järk-järgult. Otsus baseerus soovil vältida kaherealist ÜPPI ja pretsedenti, kus riikidel ei lasta liitumisel võtta üle kogu ühenduse õigustikku.

2003. aasta Fischleri reform tõi kaasa ühtse otsetoetuste süsteemi ja ühtse pindalatoetuste süsteemi loomise (Nõukogu määrus (EÜ) nr 1782/2003). Alates 2005. aastast laienesid toetused piimatootmisele. Otsetoetustega seoti nõuetele vastavuse kohaldamine (*cross-compliance*). Tootjad peavad vastama kohustuslikele majandamisnõuetele (*statutory management requirements*).

2007-2008. aastal toimunud Fischleri reformi ülevaatamise e "tervisekontrolli" käigus soovitas komisjon muuhulgas muuta ÜPPI struktuuri lihtsamaks ja päindlikumaks, vähendada veelgi esimese samba osakaalu ja suurendada teises sambas liikmesriikide poolt hallatavaid vahendeid.

ÜPPI „renatsionaliseerimise“ ehk vastutuse tagasiandmise üle liikmesriikide valitsustele on viimastel aastatel põhjalikult arutletud. Nii nagu eelpool kirjeldatud, on reformide tulemusena otsuste tegemine osaliselt juba suundunud tagasi liikmesriikidesse. Vastuargumendina tuuakse välja poliitiliste otsuste tegemise väiksem asjatundlikkus madalamal tasandil. Keskse rahastamise pooldajad rõhutavad selle eelisenä võrdse mänguvälja ja võrdse konkurentsi loomist põllumajandusturgudel.

Analüüsid seniseid reforme käivitanud kolme tegurit: eelarvekriise, rahvusvahelist survet ja laienemist, jõutakse järeldusele, et kuigi need tegurid moodustavad jätkuvalt konteksti, milles ÜPP toimib, ei ole tõenäoline, et nad mõjutavad oluliselt edaspidiste reformide ajastust ja sisu. Võimalikest liitujatest suudab ÜPPI märkimisväärselt mõjutada vaid suure pindala ja rahvaarvuga Türgi, kus ligikaudu 30% tööjõust on hõivatud põllumajandussektoris.

ÜPPI edasisi arenguid iseloomustab tasakaalu otsimine vastutuse jagamisel ELi ja liikmesriikide vahel, intensiivsed poliitilised läbirääkimised ja uute, mittepõllumajanduslike huvigruppide osalemine nendes.

Refereerinud Li Lind

MAJANDUSLIK PATRIOTISM EUROOPA PÕLLUMAJANDUSES

Wyn Grant. Economic patriotism in European agriculture.

Journal of European Public Policy. Vol. 19 (2012), no. 3, p. 420 – 434.

Artikkel analüüsib siseturu kaitsega seotud majanduslikku patriotismi Euroopa põllumajanduses. Rahvusliku majanduskasvu strateegiad sunnivad valitsusi kandma majanduslikku patriotismi üle Euroopa tasandile, et kindlustada jätkuvat kontrolli oluliste majandusharude üle.

Tähelepanu on nihkunud tootmiselt tarbimisele, st olulisem kui see, mida tuleks toota, on see, mida tuleks tarbida. Riikide proteksionistlik poliitika on keskendunud rohkem tarbimise

reguleerimisele kui tootmis- ja kaubanduspiirangutele. Euroopa põllumajanduspoliitika on hea näide, kuidas rahvusiline majanduslik patriotism eksisteerib koos rahvuslike ambitsioonidega ja täiendab neid. See selgitab ka, miks Euroopa integratsioon ei tähenda ilmtingimata majandusharu liberaliseerimist.

Autor vaatleb Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) reformi, toidujulgeoleku teema uut esilekerkimist ning tootmise ja tarbimise keerukat vastastikust mõju selles kontekstis. Samuti uuritakse, kuidas sobib nendesse raamidesse „omakandimeeste“ toetamine.

Liikmesriikide seisukohad, milline peaks EL ühine põllumajanduspoliitika olema, on väga erinevad. Iirimaa ja Prantsusmaa pooldavad põllumajandustoetuste alalhoidmist, Rootsi ja Suurbritannia rohkem turule orienteeritud põllumajanduspoliitikat. Prantsusmaa eestvõttel on enamik EL liikmesriike koondunud G-21 gruppi, mis kaitseb toetuste poliitikat, sellest väljaspool on Suurbritannia, Põhjamaad, Malta ja Küpros. Artikkel vaatleb lähemalt kaht võistlevat diskursust, mis on kujundanud ÜPP alast vaidlust juba aastaid: uusliberaalset ja proteksionistlikku.

Uusliberaalide arvates peaks põllumajandust kohtlema võrdselt muude majandusharudega, mis toetuvad nõudmise ja pakkumise vahekorras tulenevale hinnamehhanismile. Praegune poliitika soosib rikkaid farmereid ja tõstab tarbijahindu. Tegelikult leiab selline äärmuslik liberalism vähe toetajaid. Põllumajandus siiski ei ole samasugune majandusharu nagu muud, sest mitmed tegurid, nagu tootmistsükli pikkus ja ilmaolud, eristavad teda teistest. Lisaks pole põllumajandus ainult toidu tootmine, vaid pakub ka avalikku hüve korrastatud maastiku näol. Liberaalid pooldavad turu stabiliseerimiseks otsese sekkumise asemel riskil või kindlustusel põhinevaid instrumente.

Proteksionistide leer leiab, et Euroopa põllumehi ei tohiks üleilmsele konkurentsile ohverdada. Põllumajandus loob midagi, mis on ainulaadne ja asendamatu ning millel on nii kultuuriline kui ka majanduslik väärtus.

Taaselustunud toiduga kindlustatuse teema kallutab tasakaalu tarbimiselt tootmisele. See toetab ka majanduslikul patriotismil põhinevat poliitikat, mis kaitseb regionaalset tootjat. Toidujulgeolek oli üks peamisi põhjusi esialgse ühise põllumajanduspoliitika sõnastamisel, arvestades teise maailmasõja kogemust ja külma sõjaga seotud hirne.

Toiduainete hinnatõus on kergitanud toidujulgeoleku viimasel kahel aastal taas tähelepanu keskmesse. Suurem osa analüütikuid ennustab hinnatõusu jätkumist, põhjuseks nõudluse suurenemine tärkava turumajandusega riikides nagu Hiina. Suurem liha ja piimatoodete tarbimine põhjustab suurema nõudluse sööda järele, mis omakorda kergitab teravilja hinda. Toidu hinda mõjutavateks teguriteks on ka kliimamuutus, nafta hinna tõus, veepuudus, mulla kvaliteet, oskustööjõu maksumus ja rahvastiku kasv. Mis on toidujulgeolek ja kuidas poliitika reageerib toidujulgeolekuga seotud väljakutsetele? Mis seob toidujulgeolekut ja majanduslikku patriotismi?

Toidujulgeoleku määratlus osutab kolmele aspektile:

- toidu kättesaadavus (hõlmab varude piisavust ja õigeaegset kohaletoimetamist);

- toiduohutus (ka kvaliteet);
- taskukohasus (mõõdukad hinnad).

Artikli autor toob välja neli võimalikku lähenemist lahenduste leidmisel:

- turumajanduslik – pakkuda tarbijale informatsiooni, mis kallutaks tema eelistuse Euroopa toote kasuks (nt loomade heaolu märgistus);
- proteksionistlik – tariifid ja kvoodid, ka geograafiline tähis;
- tehnoloogiline – teadusuuringute toetamine;
- jätkusuutlikkus – tarbija informeerimine, reostustrahvid, bioloogilise mitmekesisuse edendamine.

Liikmesriigid näevad toidujulgeolekut erinevas perspektiivis. Suurbritannias usutakse, et toimiv turg on parim lahendus. Prantsusmaa aga näeb siin võimalust jätkata proteksionismi. Euroopa Komisjon on naturaalmajanduse vastu ja toetab üleilmset kaubavahetust, sealhulgas ka eksporditoetusi. Laovarude tekitamist peetakse üldiselt vananenuks, mitteusaldusväärseks ja kalliks.

Aina olulisemaks muutuvad keskkonnakaitse- ja toiduohutuse teemad. Kuna põllumajandusmaa suurus on lõplik, siis saab olemasoleval maal toodangut suurendada intensiivistamisega, kuid see võib põhjustada olulist keskkonnakahju. Varustatuse probleemid avavad uusi võimalusi geneetiliselt muundatud kultuuride kaitsjatele, kes loodavad piirangute kaotamisele Euroopas.

Tootmisele suunatud poliitika on valitsenud pikka aega ja see pole veel kadunud. Kuid nüüd on esiplaanile tõusnud tarbimisele suunatud poliitika, mis tegeleb selliste teemadega nagu keskkond, tervis ja globaalne sotsiaalne õiglus. Majanduslikust patriotismist lähtuvad poliitilised mudelid on tähtsusetud ja isegi kasutud, et toime tulla toiduohutuse, ülekaalulisuse ja keskkonna probleemidega. Artiklis tuuakse esile Taani näide, kus on püütud mõlemat lähenemist ühendada.

Jõudude tasakaalustamine Euroopa tasandil on ülimalt keeruline ja ettearvamatu, ehkki Liidu laienemine on kallutanud tasakaalu liberaalsuse suunas. Poliitika liigub turumajanduse suunas ja on raske näha, et seda saaks tagasi pöörata.

Refereerinud Giina Kaskla

2. Euroopa Liidu institutsioonide materjalid

2.1. Euroopa Komisjon

Avaliku arvamuse uuringud Ühtse põllumajanduspoliitika ja selle reformi kohta

http://ec.europa.eu/agriculture/survey/index_en.htm

Põllumajanduspoliitika üldine raamistik

http://europa.eu/legislation_summaries/agriculture/general_framework/index_et.htm

Legal proposals for the CAP after 2013

http://ec.europa.eu/agriculture/cap-post-2013/legal-proposals/index_en.htm

Ühise põllumajanduspoliitika eesmärgid 2020. aastaks: toidu, loodusvarade ja territooriumiga seotud tulevikuprobleemide lahendamine : KOM(2010)672 lõplik : Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa majandus- ja sotsiaalkomiteele ning Regioonide komiteele

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0672:FIN:ET:PDF>

Ühise põllumajanduspoliitika reformi „tervisekontrolli” ettevalmistamine : KOM(2007)722 lõplik : Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0722:FIN:ET:PDF>

2.2 Euroopa Parlament

Ühine põllumajanduspoliitika ja Lissaboni leping

http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/et/FTU_4.2.9.pdf

Euroopa Parlamendi 8. juuli 2010. aasta resolutsioon ühise põllumajanduspoliitika tuleviku kohta pärast 2013. aastat (2009/2236(INI))

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:351E:0103:0118:ET:PDF>

Euroopa Parlamendi raportid:

<http://www.europarl.eu/view/et/uudised/Uudised-2012/Juuni-2012/pr-2012-Juuni-01.html;jsessionid=36D086497905C15DFD62200444FC9AB1>

Euroopa Parlamendi uuring:

The CAP int the EU budget : news objectives and financial principles for the review of the agricultural budget after 2013

<http://www.europarl.europa.eu/committees/en/studiesdownload.html?languageDocument=EN&file=49092>

Direct payments in CAP post 2013 : Euroopa Parlamendi (NOTE)

<http://www.europarl.europa.eu/committees/en/studiesdownload.html?languageDocument=EN&file=34680>

The CAP in the multiannual financial framework 2014/2020

<http://www.europarl.europa.eu/committees/en/studiesdownload.html?languageDocument=EN&file=49111>

2.3. Euroopa Liidu Nõukogu

Presidency conclusions

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/agricult/120009.pdf

3. Ühine põllumajanduspoliitika Eestis

3.1 Dokumendid aastani 2013. a.

Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seadus

<https://www.riigiteataja.ee/akt/117112011002>

Maaelu arengukava (2007-2013)

<http://www.agri.ee/mak>

3.2 Ühise Põllumajanduspoliitika reform Eestis

Maaelu arengukava (2014-2020)

<http://www.agri.ee/eesti-maaelu-arengukava-2014-2020/>

Eesti esialgsed seisukohad:

http://www.agri.ee/public/CAP_2013/12.10.2006_CAP_tulevik_VV_seisukohad.pdf

Teemaleht: Ühine põllumajanduspoliitika pärast 2013. aastat

<http://www.maainfo.ee/?page=3475>

Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda

<http://www.epkk.ee/3128>

4. Raamatuviited:

Chambon, N. ; Fernandes, S. How to reform CAP to improve agriculture's contribution to the Europe 2020 strategy? // Madrid, 2010. – 52 lk.

http://www.notre-europe.eu/uploads/tx_publication/Acte-SemiMAdrid-en_01.pdf

Cunha, A. An inside view of the CAP reform process : explaining the MacSharry, Agenda 2000, and Fishler reforms // Oxford ; News York, Oxford University Press, 2011. – XIX, 226 lk. [RR EL infokeskus]

Disaggregated impacts of CAP reforms: Proceedings of an OECD workshop // Paris : OECD, 2011. – 313 lk. [RR õigusteaduse saal]

Fuller, F. ; Beghin, J. European agriculture : enlargement, structural change, CAP reform and trade liberation // New York : Nova Science Publishers, 2007. – IX, 135 lk. [RR EL infokeskus]

International trade, consumer interests and reform of the common agricultural policy / Susan Senior Nello ; Pierpaolo Pierani // London ; New York : Routledge, 2010. - XXIII, 179 lk. [RR EL infokeskus]

4. 1. Euroopa Liidu väljaannete talituse teavikud:

Agriculture and fishery statistics : Main results 2009-10 // Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2011. – 152 lk. [RR EL infokeskus]

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-FK-11-001/EN/KS-FK-11-001-EN.PDF

The CAP Health Check: addressing today's rural development challenges // EU Rural Review (2009) nr. 1, lk. 56-61. [RR EL infokeskus]

Kas nõuetele vastavus on mõjus poliitika? : Vastavalt EÜ asutamislepingu artikli 248 lõige 4 teiselele lõigule /Euroopa Kontrollikoda. - Luxembourg : Euroopa Liidu väljaannete talitus, 2008. - 57 lk. [RR EL infokeskus]

Kas põllumajanduslik keskkonnatoetus on hästi kavandatud ja hallatud? : (vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 287 lõike 4 teisele lõigule) / Euroopa Kontrollikoda. – Luxembourg : Euroopa Liidu väljaannete talitus, 2011) - 75 lk. [RR EL infokeskus]

Ühine põllumajanduspoliitika jätkub // Luxembourg : Euroopa Liidu väljaannete talitus, 2012. - 24 lk.

http://ec.europa.eu/agriculture/50-years-of-cap/files/history/history_book_lr_et.pdf

Ühine põllumajanduspoliitika lahtiseletatuna / Euroopa Komisjon, Põllumajandus ja maaelu areng. - Luxembourg: Euroopa Liidu väljaannete talitus, 2009. - 19 lk. [RR EL infokeskus]

http://ec.europa.eu/agriculture/publi/capexplained/cap_et.pdf

5. Artikliviited

5.1. Artikleid teadusajakirjades

Baun, Michael jt. Evaluating the effects of the EU Common Agriculture Policy in a new member state: The case of the Czech Republic // *Journal of Contemporary European Studies* (2009, Aug) nr. 2, lk. 255-270. [Academic Search Premier (EBSCO)]

Brooks, Jonathan. Why is agricultural trade policy always so difficult to reform // *EuroChoices* (2009, Aug) , nr. 2, lk. 38-43. [Wiley online Library]

Burny, P. Reforming the Common Agricultural Policy perspective of 2013 and beyond // *Advances in agriculture & botanics* (2010) nr. 2, lk. 175-186. [Academic Search Premier (EBSCO)]

Cardwell, Michael The European model of agriculture and world trade: reconfiguring domestic support // In: *The Cambridge Yearbook of European Legal Studies* (2002-2003). Oxford : Hart Publishing, 2004, lk.77-103. [RR EL infokeskus]

Cardwell, Michael. Agriculture // *International & Comparative Law Quarterly* (2009) nr. 4, lk. 993 -1002. [RR 6.k. õigusteaduse saal]

Daugbjerg, C. ; Swinbank, A. Explaining the “Health Check” of the Common Agricultural Policy : budgetary politics, globalisation and paradigm change revisited // *Policy Studies* (2011, March) nr. 2, lk. 127-141 [Academic Search Premier (EBSCO)]

Daugbjerg, Carsten. Sequencing in public policy: the evolution of the CAP over a decade // *Journal of European Public Policy* (2009) nr.3, lk. 395-411. [RR EL infokeskus]

Elekes, Andrea ; Halmai, Péter. Common Agricultural Policy. The 'hottest topic' of the budgetary review: Will the CAP survive? // *Intereconomics* (2009) nr. 5, lk. 300-308. [TÜ raamatukogu]

Femenia, Fabienne ; Gohin, Alexandre. On the European responsibility in the agricultural multilateral trade negotiations: Modelling the impacts of the Common Agricultural Policy // *The World Economy* (2009) nr. 10, lk. 1434-1460. [Wiley online Library]

Gandalovič, Petr . After the health check what is the future for the Common Agricultural Policy? // *EuroChoices* (2009) nr. 1, lk.6-12. [Wiley online Library]

Grant, Wyn . Economic patriotism in European agriculture // *Journal of European Public Policy* (2012) nr. 3, lk. 420-434. [RR EL infokeskus]

Grant, Wyn. Policy Instruments in the Common Agricultural Policy // *West European politics* (2010) nr.1, lk. 22–38. [RR 5. k. ühisk.tead.saal]

Henning, Christian H.C.A. Networks of power in the CAP system of the EU-15 and EU-27 // *Journal of public policy* (2009), nr.2, lk. 153-177. [Cambridge Journals Online]

Impacts of the 2003 CAP Reform on Organic Farms // *EuroChoices* (2009) nr.1, lk. 32-39. [Wiley online Library]

Jensen, Maria Skovager ; Lind, Kim Martin ; Zobbe, Henrik. Enlargement of the European Union and agricultural policy reform // *Journal of European Integration* (2009) nr. 3, lk. 329-348. [RR EL infokeskus]

Koester, Ulrich. The CAP in disarray : EU commission proposes basic direct payments to EU farmers // *Intereconomics* (2012) nr. 3, lk. 170-174. [TÜ raamatukogu]

Matthews, Alan. The European Union's Common Agricultural Policy and developing countries: the struggle for coherence // *Journal of European Integration* (2008, July) nr. 3, lk. 381-400. [RR EL infokeskus]

Nielsen, Helle Oersted jt. Environmentally sustainable agriculture and future developments of the CAP // *Journal of European Integration* (2009/May) nr.3, lk. 369-388. [RR EL infokeskus]

Petrick, Martin. The Co-evolution of semantics and policy paradigms: 50 years of Europe's Common Agricultural Policy // *Intereconomics* (2008) nr. 4, lk. 246-252. [TÜ raamatukogu]

Schütze, Robert. Reforming the CAP : From vertical to horizontal harmonization // In: *Yearbook of European Law* . Oxford : Calendon Press, 2009, lk. 337-361. [RR EL infokeskus]

Skogstad, Grace ; Verdun, Amy. Special issue: The Common Agricultural Policy: continuity and change // *Journal of European Integration* (2009) nr. 3, lk. 265-429. [RR EL infokeskus]

Swinbank, Alan ; Cunha, Arlindo. Exploring the determinants of CAP reform: A delphi survey of key decision-makers // *Journal of Common Market Studies* (2009, March) nr. 2, lk. 235-262. [RR EL infokeskus]

Viaggi, Davide; Raggi, Meri. Economic trends: The impact of EU Common Agricultural Policy decoupling on farm households: income vs investment effects // *Intereconomics* (2010) nr.3, lk.188-192. [TÜ raamatukogu]

Vleuten, Anna ; van der Alons, Gerry. La grande nation and agriculture: the power of French farmers demystified // *West European Politics* (2012) nr.2, lk. 266-285. [RR 5. k.ühisk.teaduste saal]

5.2. Artikleid Eesti väljaannetest

9 riiki nõuab õiglasi toetusi // Äripäev (2011) 5. dets., lk. 9.

Aitsam, Viio. Põllumajandustoetused võivad tõesti suurenedagi // Maaleht (2010) 18. nov., lk. 24-25.

Alvela, Ain. Eesti farmer saab vaid piisakese ELi toetuspotist / kommenteerinud Aavo Mölder // Äripäev (2010) 18. nov., lk. 13.

Eesti maaelu arengukava 2007-2013 meetmete rakendamise ülevaade : meetmed 1.2, 1.4.1, 1.4.2, 3.1 / [Põllumajandusministeerium. – [Tallinn] : Põllumajandusministeerium, 2010. – 36 lk. [RR 2. korruse hoidla]

EL tahab jätta Eesti põllumajandustoetused väikeseks. - Postimees (2011) 12. juuli, lk. 9.

Euroopa põllumehed ei taha muutusi. - Maaleht (2008) 5. juuni, lk. 7.

Fischer Boel, Mariann. Euroopa põllumajandus muutub. - Maaleht (2008) 5. juuni, lk. 11.

Kärner, Ene. COPA-COGECA : uudiseid Brüsselist : [põllumajandus] / Ene Kärner, Are Selge, Tiina Saron ... [jt] // Eesti Põllumees (2009) dets./ (2010) jaan., nr. 1 (55-56), lk. 12-17.

Kevvai, Toomas. Estonia's accession to the European Union in the agricultural sector // *In: Estonia's way into the European Union.* Tallinn, 2009. lk. 59-65. [RR EL infokeskus]

Konverents "1000 päeva Euroopa Liidus" : Tartus, 27. veebruaril 2007 / Eestimaa Põllumajandustootjate Keskliit ; [koostaja ja toimetaja Jaan Sõrra].-[Tartu] : Eestimaa Põllumajandustootjate Keskliit, [2007]. – 55 lk. [RR EL infokeskus]

Laiapea, Heino. Viisaastak Euroopas // Nädaline (2009) 7. apr., lk. 6.

Lättemäe, Silja. Teadlased toetavad Balti põllumeeste eurotoetuste tõstmist // Maaleht (2012) 22. märts, lk. 26.

Lotman, Aleksei. Eesti raha Brüsseli kaalukaasil : intervjuerinud Viio Aitsam, kommenteerinud Kaul Nurm, Marko Gorban // Maaleht (2010) 12. aug., lk. 16-17.

Lotman, Aleksei. Põllumajanduspoliitika tulevikust ehk kas põllumehed tõesti hädaldavad ilmaaegu // Riigikogu toimetised, 2009, lk. 52-54.

Oopkaup, Andres. Võrdsemad toetused ei tähenda põllumeeste ülekuldamist // Postimees (2011) 18. juuli, lk. 8-9.

Ots, Mait. Euroopa Liidu uus eelarve: mida on loota Eesti põllumehel? / kommenteerinud Kaul Nurm // Maaleht (2011) 21. juuli, lk. 18-19.

Padar, Ivari. Toetustega läheb tuliseks // Maaleht (2009) 14. mai, lk. 10.

Rozenal, Väinu. Põllumehed saavad vähem raha // Äripäev (2012) 15. juuni, lk. 4-9.

Saudargas, Algirdas. Not all EU reforms favorable to the Baltics // The Baltic Times (2011) 10.-16. nov. lk. 14-15.

Seeder, Helir-Valdor. Ühisraha toetab meie huve // Äripäev (2009) 1. juuni, lk. 11.

Seestrand, Peeter. Eesti seisukohad Euroopa Liidu ühisest põllumajanduspoliitikast // Eesti Majanduse Teataja (2011) nr. 11, lk. 43-44.

Sõrmus, Roomet. Brüssel surub Balti põllumehi peksupoisiks // Eesti Päevaleht (2012) 28. märts, lk. 4.

Uku, Helina. Põllumajandus = Agriculture // Eesti Statistika Aastaraamat, 2011 = Statistical Yearbook of Estonia, 2011. Tallinn, 2011, lk. 277-286.

Zahrnt, Valentin. The Eastern European interest in EU agricultural subsidy reform // The Baltic Times (2009) July 2, p. 14.

6. Võrguväljaanded

Bureau, J. C. ; Mahe, L.-P. CAP reform beyond 2013: an idea for a longer view // Notre Europe, 2008 (Studies and Research No 64). – 57 lk.
http://www.notre-europe.eu/uploads/tx_publication/Etude64-CAP-Propositions-EN_01.pdf

Cantore, N.; Kennan, J; Page, S. Cap reform and development // Overseas Development Institute. London, 2011. 62 lk.
<http://www.odi.org.uk/resources/docs/7245.pdf>

Dehousse, Franklin ; Timmerman, Peter. The new context of the agricultural debate in Europe // Egmont Papers (2008) nr. 22. – 45 lk.
<http://www.egmontinstitute.be/paperegm/ep22.pdf>

Haskins, Christopher. A chance for further CAP reform // Centre for European Reform, 2011. – 6 lk.
http://www.cer.org.uk/sites/default/files/publications/attachments/pdf/2011/pb_cap_feb11-173.pdf

d'Oultermont, C. Introducing more equity in the CAP : a difficult challenge // Egmont Papers (2012, June). – 30 lk.
<http://www.egmontinstitute.be/paperegm/ep55.pdf>

Swinnen, J.F. M. The perfect storm : the political economy of the Fischler reforms of the Common Agricultural Policy // CEPS paperbacks, 2008. – 192 lk.
<http://www.ceps.eu/book/perfect-storm-political-economy-fischler-reforms-common-agricultural-policy>

Timmerman, P. The health check : further steps to adapt the Common Agricultural Policy to new realities // Egmont European Affairs Programm Working Paper (2009), nr. 1. – 26 lk.
http://www.egmontinstitute.be/papers/09/eu/Final_WP_Health%20Check%20CAP.pdf

7. Internetiallikaid

ÜPP pärast 2013. aastat – avaliku arutelu arvamuste kommenteeritud kokkuvõte

http://ec.europa.eu/agriculture/cap-post-2013/debate/report/executive-summary_et.pdf

Food : from farm to fork statistics

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-32-11-743/EN/KS-32-11-743-EN.PDF

Ühine põllumajanduspoliitika arvudes

http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/policies/agriculture/article_7217_et.htm

Euroopa Parlamendi põllumajandusalades uuringud

<http://www.europarl.europa.eu/committees/en/studies.html#studies>

Ühine põllumajanduspoliitika lahtiseletatuna

http://ec.europa.eu/agriculture/capexplained/index_et.htm

50 aastat Ühist Põllumajanduspoliitikat

http://ec.europa.eu/agriculture/50-years-of-cap/index_et.htm

Maaelu infokeskus:

http://www.maainfo.ee/?page=3475#Eesti_dokumendid__levaated

Euroopa Liit ajakirjanikele : põllumajandus

<http://www.eu4journalists.eu/index.php/dossiers/estonian/C8/>

CAPReform.eu

<http://capreform.eu/>

Key data on CAP

<http://www.reformthecap.eu/key-data-on-the-cap>

EurActive: Agriculture and Food

<http://www.euractiv.com/cap>

Debating the future of the Common Agricultural Policy

<http://cap2020.ieep.eu/>

Health check on CAP

http://ec.europa.eu/agriculture/healthcheck/index_en.htm

CEPS (Centre for European Political Studies) Research areas: Agricultural and rural policy

<http://www.ceps.eu/category/research-area/agricultural-and-rural-policy>